

Budżet państwa

Budżet państwa-definicja

- ▶ podstawowy **plan finansowy** obejmujący dochody i wydatki państwa (władzy rządowej),
  - ▶ uchwalany na okres **roku budżetowego** (w większości krajów rok budżetowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym, ale np. w Wielkiej Brytanii zaczyna się w kwietniu, w Stanach Zjednoczonych w październiku),
- ▶ termin „budżet” pochodzi z łacińskiego **bulga**, oznaczającego skórzany worek przeznaczony do zbierania dochodów. Słowo to przyjęło się następnie w wielu językach (ang. budget, starofr. bougette, fr. le budget),
- ▶ **akt normatywny** najwyższej rangi, ponieważ jest uchwalany w formie ustawy,
- ▶ **pierwszy polski budżet został uchwalony przez Sejm w roku 1768 i był jednym z wcześniejszych w Europie.**

Budżetu państwa może być rozumiany w trzech aspektach:

- ▶ **ekonomicznym** - pewien fundusz pieniędzy,
- ▶ **prawnym** - pewien akt normatywny,
- ▶ **technicznym** (konstrukcja techniczna) - wszelkie czynności związane z gromadzeniem i wydatkowaniem środków budżetowych.

Funkcje budżetu

1. **funkcja redystrybucyjna** - budżet państwa, przejmując podatki, cła i inne opłaty od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych **dokonuje ich rozdziatu** pomiędzy inne podmioty, zarówno w wyniku transferów nieodpłatnych (renty, emerytury, pomoc publiczna, nieoprocentowane kredyty), jak i przez zakup dóbr i usług na rynku,
2. **stabilizacyjna** - budżet łagodzi wahania cyklu koniunkturalnego **i zapewnia zrównoważony wzrost gospodarki,**
3. **fiskalna** - budżet przejmuje podatki, cła i inne opłaty,
4. **bodźcowa/stymulująca** - przez redystrybucję dochodu budżet (zwłaszcza zakupy dóbr i usług, ale także dotacje i subwencje) **stymuluje działalność podmiotów gospodarczych,** podaż, popyt i ceny.

Zasady budżetowe

- ▶ **zasada równowagi** - postulat, aby kwota planowanych wydatków znalazła pełne pokrycie w przewidywanych dochodach, co sprowadza się do bilansowania budżetu w taki sposób, aby nie generował on deficytu budżetowego,
- ▶ **zasada jedności formalnej** - zgodnie z którą w jednym czasie w jednym państwie może istnieć tylko jeden budżet, gdyż tylko w takiej sytuacji jest możliwe sprawowanie realnego nadzoru władz ustawodawczych nad władzami wykonawczymi,
- ▶ **zasada jedności materialnej** - postuluje, aby wszystkie dochody wpływały do jednego budżetu i z niego były finansowane wszystkie wydatki.
- ▶ **zasada powszechności** - wszystkie podmioty gospodarki publicznej powinny być powiązane z budżetem albo metodą finansowania brutto (bezpośrednio) albo netto (pośrednio),
- ▶ **zasada zupełności** jedności-budżet jest jedynym planem obejmującym wszystkie dochody i wydatki państwa
- ▶ **zasada szczegółowości**- polega na określeniu źródeł dochodów oraz celów wydatków (nie można ich zmieniać w czasie roku budżetowego)

USTAWA BUDŻETOWA

NA ROK 2020

z dnia 14 lutego 2020 r.

Art. 1. 1. Ustala się, zgodnie z załącznikiem nr 1, łączną kwotę podatkowych i niepodatkowych dochodów budżetu państwa w wysokości 435 340 000 tys. zł.

2. Ustala się, zgodnie z załącznikiem nr 2, łączną kwotę wydatków budżetu państwa w wysokości 435 340 000 tys. zł.

3. Ustala się kwotę planowanych wydatków organów i jednostek, o których mowa w art. 9 pkt 1–3, pkt 8 z wyłączeniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, i pkt 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, 1622, 1649, 2020 i 2473) oraz Funduszu Pracy, Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, a także funduszy utworzonych, powierzonych lub przekazanych Bankowi Gospodarstwa Krajowego na podstawie odrębnych ustaw, w wysokości 898 255 083 tys. zł.

5. Ustala się, że na dzień 31 grudnia 2020 r. nie wystąpi deficyt budżetu państwa.

Dochody

1. dochody podatkowe:

- ▶ podatki pośrednie (podatek od towarów i usług, podatek akcyzowy, podatek od gier),
- ▶ podatek dochodowy od osób fizycznych,
- ▶ podatek dochodowy od osób prawnych,
- ▶ podatek tonażowy,
- ▶ podatek od wydobycia niektórych kopalin;

2. dochody niepodatkowe:

- ▶ dywidendy (wpłaty do budżetu państwa, wynikające z posiadania przez Skarb Państwa akcji oraz udziałów w bankach, instytucjach ubezpieczeniowych oraz innych spółkach),
- ▶ wpłaty zysku Narodowego Banku
- ▶ cło,
- ▶ np. opłaty, grzywny, odsetki (np. wpływy z mandatów nakładanych przez funkcjonariuszy policji, wpływy z kar, opłat sądowych, odsetki od zaległości podatkowych, dochody uzyskiwane z nieruchomości Skarbu Państwa, koncesji udzielanych przez państwo, odsetki od udzielonych kredytów i pożyczek),
- ▶ wpłaty jednostek samorządu terytorialnego;

3. środki z UE i innych źródeł niepodlegające zwrotowi.

DOCHODY BUDŻETU PAŃSTWA W 2020 R.

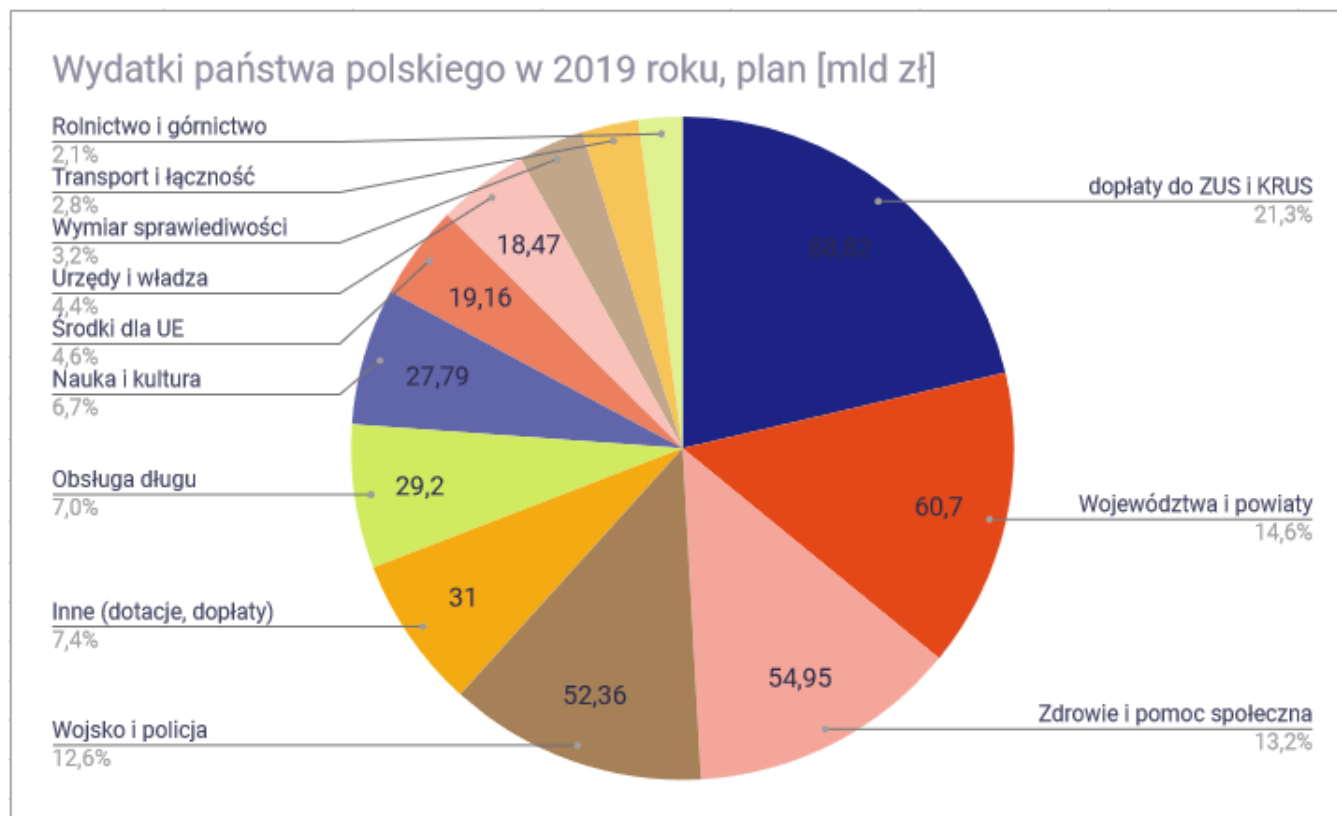
Wyszczególnienie	Plan na 2020 r.
	w tys. zł
1	2
DOCHODY OGÓLEM	435 340 000
1. Dochody podatkowe	390 038 733
1.1. Podatek od towarów i usług	196 500 000
1.2. Podatek akcyzowy	75 083 000
1.3. Podatek od gier	2 660 000
1.4. Podatek dochodowy od osób prawnych	42 000 000
1.5. Podatek dochodowy od osób fizycznych	66 555 000
1.6. Podatek od wydobycia niektórych kopalin	1 700 000
1.7. Podatek od niektórych instytucji finansowych	4 878 000
1.8. Podatek od sprzedaży detalicznej	662 733
2. Dochody niepodatkowe	42 959 551
2.1. Dywidendy i wpłaty z zysku	1 545 637
2.2. Wpłaty z zysku z Narodowego Banku Polskiego	7 162 810
2.3. Cło	4 680 000
2.4. Dochody państwowych jednostek budżetowych i inne dochody niepodatkowe	26 632 692
2.5. Wpłaty jednostek samorządu terytorialnego	2 938 412
3. Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi	2 341 716

Wydatki

- ▶ koszty dotacji,
- ▶ obsługa długu publicznego,
- ▶ obsługa sfery budżetowej,
- ▶ obsługa systemu ubezpieczeń,
- ▶ rozliczenia z bankami,
- ▶ subwencja dla gmin oraz rezerwy ogólne

Wydatki budżetu państwa_2019r

WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA NA ROK 2020

ZESTAWIENIE ZBIORCZE WEDŁUG DZIAŁÓW

Dział	Treść	Plan na 2020 r.	z tego:						
			Dotacje i subwencje	Świadczenia na rzecz osób fizycznych	Wydatki bieżące jednostek budżetowych	Wydatki majątkowe	Wydatki na obsługę długu Skarbu Państwa	Środki własne Unii Europejskiej	Współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej*)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
010	Rolnictwo i łowiectwo	5 609 137	2 660 447	1 965	1 152 618	128 465			1 665 642
020	Leśnictwo	9 029	1 534	8	1 493				5 994
050	Rybolwstwo i rybactwo	123 800	5 233	1 217	40 306	452			76 592
100	Górnictwo i kopalnictwo	695 479	695 479						
150	Przetwórstwo przemysłowe	818 225	120 787	155	432 023	172 066			93 194
500	Handel	441 474	339 891	257	100 246	450			630
550	Hotele i restauracje	21 000	21 000						
600	Transport i łączność	13 822 948	5 656 158	13 135	3 747 756	3 415 721			990 178
630	Turystyka	58 458	55 143	10	3 105	200			
700	Gospodarka mieszkaniowa	741 233	729 207	321	11 233	472			
710	Działalność usługowa	499 310	348 091	224	131 526	2 965			16 504
720	Infomatyka	23 781		36	22 929				816
730	Szkolnictwo wyższe i nauka	24 805 553	22 647 999	70 189	906 404	737 175			443 786
750	Administracja publiczna	16 039 449	838 122	394 540	13 575 825	360 687			870 275
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	2 774 167	8 050	137 464	2 461 381	167 258			14
752	Obrona narodowa	40 956 841	1 571 360	1 531 961	23 530 371	14 323 149			
753	Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	78 486 248	55 787 227	22 578 673	119 352	996			
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	17 058 422	2 723 763	254 846	13 550 534	467 424			61 855
755	Wymiar sprawiedliwości	15 088 214	187 014	314 375	14 061 785	508 791			16 249
757	Obsługa długu publicznego	27 600 000			100		27 599 900		
758	Różne rozliczenia	111 846 890	76 927 855	838 140	3 551 446	1 624 771		23 327 650	5 577 028
801	Opieka i wychowanie	2 283 373	160 789	31 572	1 955 549	81 251			54 212
851	Ochrona zdrowia	8 495 667	3 702 408	11 826	3 279 732	1 224 901			276 800
852	Pomoc społeczna	4 077 373	4 002 081	11 373	62 427	134			1 358
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1 297 325	848 145	36 924	295 814	6 080			110 362
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	140 748	20 218	3 807	111 270	5 453			
855	Rodzina	56 803 078	53 012 846	16	3 790 216				
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 162 572	536 121	644	425 482	29 164			171 161
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	3 162 982	1 938 906	9 301	379 201	798 578			36 996
925	Ógrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	113 902	107 360	20	30	650			5 842
926	Kultura fizyczna	283 322	240 737	27 075	14 516	800			194
	Ogółem	435 340 000	235 893 971	26 270 074	87 714 670	24 058 053	27 599 900	23 327 650	10 475 682

Porównanie dochodów i wydatków

Budżet na 2020 r.

Rada Ministrów przyjęła we wtorek projekt budżetu na 2020 rok, który nie przewiduje deficytu.

PLANOWANE DOCHODY I WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA

Dane w miliardach złotych

Źródło: Ministerstwo Finansów

Deficyt budżetowy

- ▶ To: niedobór dochodów państwa w stosunku do jego wydatków
- ▶ **Źródłami finansowania** deficytu budżetowego mogą być:
  - ▶ kredyty bankowe udzielane przez bank centralny,
  - ▶ emisja papierów wartościowych (obligacji, weksli, bonów skarbowych),
  - ▶ podwyższenie stopy podatkowej,
  - ▶ dodatkowa emisja pieniądza.

Dług publiczny

- ▶ to zadłużenie instytucji państwowych w stosunku do inwestorów, którzy pożyczili w przeszłości państwu pieniądze na sfinansowanie deficytu budżetowego,
- ▶ zobowiązanie finansowe obciążające państwo, powstałe przez zaciąganie przez nie pożyczek, kredytów i udzielanie poręczeń, które miały finansować nadmierny deficyt budżetowy,
- ▶ Zgodnie z ustawą o finansach publicznych państwowy dług publiczny obejmuje zobowiązania zaciągnięte z następujących tytułów:
  - ▶ wyemitowanych papierów wartościowych opiewających na wierzytelności pieniężne (poza papierami udziałowymi),
  - ▶ zaciągniętych kredytów i pożyczek,
  - ▶ przyjętych depozytów,
  - ▶ wymagalnych zobowiązań (tzn. zobowiązań, których termin płatności minął, a które nie zostały przedawnione lub umorzone),

Dług publiczny

- ▶ Część organizacji pozarządowych prowadzi niezależne badania długu publicznego w Polsce. Forum Obywatelskiego Rozwoju opracowuje licznik długu publicznego w który prezentuje również dane o tzw. długu ukrytym.
- ▶ Szacunkowa wielkość jawnego długu publicznego, rośnie obecnie z 1258 mld zł na koniec czerwca 2020 r. do 1392 mld zł na koniec 2020 r., czyli o 732 mln zł na dobę, 31 mln zł na godzinę i 8472 zł na sekundę.
- ▶ Dług publiczny (dług instytucji sektora rządowego i samorządowego) na 1 mieszkańca rośnie z 33 137 zł na koniec czerwca 2020 r. do 36 685 zł na koniec grudnia 2020 roku.
- ▶ Aktualizacja „Licznika Długu Publicznego” uwzględnia opublikowanie przez Ministerstwo Finansów dane o zadłużeniu na koniec czerwca 2020 r. oraz prognozy z uzasadnienia projektu ustawy budżetowej na 2021 rok z sierpnia 2020 r.
- ▶ <http://www.dlugpubliczny.org.pl/>

Dług publiczny

Licznik długu publicznego to projekt Fundacji Forum Obywatelskiego Rozwoju od 2010 r.

FOR FORUM
OBYWATELSKIEGO
ROZWOJU
www.for.org.pl

Licznik wyświetla się dzięki firmie Metromedia Polska

Jawny dług publiczny:

1 376 627 196 432 PLN

Dług na mieszkańca: **36 266 PLN** | Dług jako % PKB: **61,6%**

Ukryty dług publiczny:

4 807 959 733 264 PLN

Dług na mieszkańca: **126 664 PLN** | Dług jako % PKB: **215,2%**

Skutki istnienia długu

- ▶ Obniżenie poziomu świadczeń społecznych,
- ▶ Zmniejszenie tempa rozwoju (brak środków na inwestycje),
- ▶ Wzrost cen na produkty (większe podatki),
- ▶ Spadek wiarygodności państwa na arenie międzynarodowej,
- ▶ Protesty społeczne.

Źródła

- ▶ <https://www.gov.pl/web/finanse/budzet-na-2020>
- ▶ <http://www.dlugpubliczny.org.pl/>
- ▶ <https://businessinsider.com.pl/finanse/makroekonomia/projekt-budzetu-panstwa-na-2020-r-bez-dziury-budжетowej-deficytu/cpm8wvz>
- ▶ <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/BASLeksykon.xsp?id=32AE9B34A56C5CD4C1257A75003B6309&litera=Z>